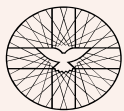

De dialoog tussen moslims en christenen **is soms ongelijk**

Kan een interreligieuze dialoog helpen om de kloof tussen christenen en moslims te overbruggen? En zo ja, waar gaat die dialoog over? Tijdens een openhartig gesprek op 22 december lieten **islamitische en christelijke jongeren** zich uit over wat hun zorgen over de huidige samenleving zijn en wat hen motiveert om mee te doen aan een interreligieuze dialoog.

TEKST SHAWINTALA BANWARIE

Protestantse Kerk

Het fonds **Kerk en Wereld**, onderdeel van de PKN, stimuleert de oecumenische en interreligieuze ontmoeting. Het fonds maakt het project 'Begeestering van de ontmoeting' mogelijk.

Hierin verkennen **Daniëlle Leder** en **Enis Odaci** de vraag welke nieuwe bouwstenen belangrijk zijn voor mensen die actief deelnemen aan die dialoog. De focus ligt op jongeren: wat zoeken zij in hun ontmoetingen met moslims en christenen?

Maar ook de oudere generatie wordt betrokken: we stellen aan hen de vraag wat de voorbije jaren wel of niet heeft gewerkt als het gaat om die dialoog.

In het dienstencentrum van de Protestantse Kerk Nederland (PKN) in Utrecht komen eind december islamitische en christelijke jongeren bijeen om een gezamenlijke grond te vinden. Het gesprek vindt plaats onder leiding van Daniëlle Leder en Enis Odaci, die eerder in een interview in *Volzin* hun zorgen uitten over de groeiende polarisatie in de Nederlandse samenleving. Een blik op het maatschappelijk debat van de afgelopen twintig jaar laat zien dat doorgaans de 'joods-christelijke' cultuur lijnrecht tegenover de 'moslim- en migrantengemeenschap' wordt geplaatst. Nu de islamkritische Geert Wilders de Tweede Kamerverkiezingen heeft gewonnen, is volgens Odaci en Leder een dialoog meer dan ooit nodig en zal een gesprek tussen christenen en moslims hopelijk een positieve invloed hebben op de onderlinge verstandhouding.

Tijdens deze avond proberen de deelnemers, die al eerder hadden kennisgemaakt tijdens een onlinebijeenkomst, te ontdekken wat het doel is van een dialoog: blijven we als moslims en christenen in onze eigen bubbel leven, of gaan we met elkaar in gesprek zodat we een betere samenleving kunnen creëren? Hoe zorgen we ervoor dat we niet langs elkaar leven maar met elkaar en met minder wantrouwen naar elkaar toe? Om privacyredenen blijven sommige deelnemers anoniem.

DILEMMA'S IN DE SAMENLEVING

De winst van de PVV en de oorlog tussen Israël en Hamas zorgen ervoor dat moslims andere

verwachtingen hebben van een dialoog dan de christelijke deelnemers. Al tijdens de start van het gesprek zijn de emoties voelbaar: “Wat voor gevolgen zal de winst van Geert Wilders voor jonge moslims hebben?” vraagt een jonge imam uit Nunspeet zich af. “De oorlog in Gaza lijkt aan veel Nederlanders voorbij te gaan. Dit ligt bij mij heel gevoelig.”

Voor enkele christelijke deelnemers blijkt het moeilijk om op deze zorgen te anticiperen. “Bij christenen bestaat meer de nieuwsgierigheid om over de islam te leren en zich open te stellen om de moslimjongeren te leren kennen,” zegt een vrijwilliger en opbouwwerker uit Amsterdam. “Daar waar moslims meer de behoefte hebben om een maatschappelijke urgentie (zoals islamofobie, red.) te bewijzen en een coalitie met christenen te vormen, tonen christenen vooral een theologische interesse in het geloof van de moslims.” “Dat er zo een ongelijkheid ontstaat in de dialoog is niet zo verwonderlijk,” zegt een islamitische studente uit Maastricht. “Waarom? Omdat moslims vaker te maken krijgen met sociale en maatschappelijke uitdagingen.”

Christenen hebben al een sterke maatschappelijke positie: rond de dertig procent van de Nederlanders is protestant of katholiek. Het percentage moslims is

slechts vijf procent.

Volgens **Alihan Uzun** van de Moslimstudenten Associatie Nederland (MSA) hebben moslims wel degelijk de behoefte om christenen beter te leren kennen. Uzun komt uit Delft en deelt de zorgen onder moslimstudenten over de politiek: “Laat ik vooropstellen dat moslimjongeren wel interesse hebben in de christelijke leefwereld, maar nog niet in de fase zijn om hier volle aandacht aan te geven zoals christelijke jongeren dat doen bij ons. Zie het maar als de piramide van Maslow waarin je een hiërarchie hebt aan behoeften: christenen zitten hoger in de piramide omdat zij minder noodzaak hebben om te overleven en hierdoor meer tijd hebben om aandacht voor de ander te hebben. Moslimjongeren zijn meer bezig met de uitdagingen die zij als persoon en als geloofsgemeenschap voelen, zoals islamofobie en discriminatie. Christelijke jongeren kunnen helpen door samen met moslims op te komen voor onze religieuze vrijheid. Dit is niet zozeer een taak van christenen alleen, maar het zou mooi zijn als we in het kader van een gezamenlijk belang elkaar ondersteunen. Dus dat we, wanneer de overheid de rechten van moslims inperkt, de steun krijgen van christelijke jongeren.”

Beeld **Unsplash**

Jongeren in dialoog

PKN en de islam

LEEGLOOP KERKEN

Wat is dan voor christenen de urgentie om mee te doen aan de dialoog? Een rondvraag aan de gesprekstafel laat zien dat christelijke deelnemers hinder ondervinden van de beeldvorming die zij als christenen ook ervaren. “De secularisatie in de samenleving en de trend onder Nederlandse jongeren om steeds vaker de rug naar het geloof toe te keren, zorgt onder veel christenen voor de nodige zorgen,” zegt **Tabitha van Krimpen** uit Culemborg.

Van Krimpen was tot vorig jaar Jonge theoloog des Vaderlands en is auteur van het boek *Bottom-up kerk - zijn waar de twintigers zijn*. Ze vertelt: “In veel kerken neemt het aantal jongvolwassenen af. Als gelovige twintiger ben je vaak de enige gelovige op je werk en studie. Veel jonge christenen zoeken andere leeftijdsgenoten om het leven en geloof mee te delen. Zij verlangen niet per se terug naar de volle kerk van vroeger, maar zijn op zoek naar wat kerk en het geloof in het alledaagse leven betekenen. En dat missen zij tijdens de kerkdiensten. Bij jonge moslims zie ik daarentegen veel enthousiasme, veel toewijding aan hun geloof. Dat vind ik mooi om te zien en het gesprek tussen jonge christenen en moslims kan beide groepen helpen om na te denken over wat ze geloven en hoe je dat concreet beoefent.”

“Omdat kerkgaande jongeren steeds vaker de uitzondering vormen krijgen ook wij te maken met vooroordelen,” valt een christelijke deelnemer op, “waardoor het nodig is om ook met christenen in gesprek te gaan. Dan kunnen mensen ontdekken hoe de leefwereld van kerkgangers in elkaar zit.”

DICHTER TOT ELKAAR KOMEN

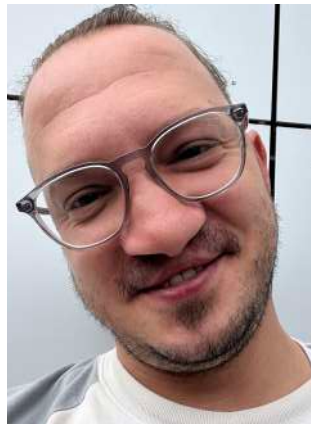
“Om samen te kunnen optrekken is het belangrijk om het vooroordeel dat de islam een vreemd geloof is, te doorbreken,” stelt **Samet Sari** uit Haarlem. Sari is al jaren als vrijwilliger actief in de moslimgemeenschap. Zowel in de gemeentelijke politiek als in de moskee-, wijk- en bestuursraden. Hij maakt zich zorgen om de groeiende polarisatie in het land: “We leven samen met verschillende culturen, levensbeschouwingen en godsdiensten. Hierdoor vind ik het belangrijk om juist met elkaar in dialoog te blijven. Onze verschillen en verscheidenheid kunnen juist een belangrijke meerwaarde zijn om van elkaar te leren. De dialoog is dan ook van cruciaal belang om de verbinding met elkaar te versterken. Wij zijn allemaal individuen met een eigen identiteit en perspectief en samen staan we altijd sterker - vóór solidariteit, verbinding en tégen haat en intolerantie. Dit moeten we samen blijven doen.”

De jonge imam benadrukt tijdens het gesprek de overeenkomsten tussen de godsdiensten: alle profeten – die van christendom, islam en het jodendom – waren er om vrede en rechtvaardigheid onder de mensen te brengen. “Met deze instelling kunnen christenen en

Veel jonge christenen zoeken andere leeftijdsgenoten om het leven en geloof mee te delen

Tabitha van Krimpen

Wij zijn allemaal individuen met een eigen identiteit en perspectief en samen staan we altijd sterker - vóór solidariteit

Samet Sari

moslims samen verder. Bovendien zijn christenen in Nederland goed georganiseerd.” De moslimgemeenschap is meer verdeeld vanwege de grote diversiteit aan wetscholen en stromingen, en kan dus veel van de christenen opsteken. Zo kunnen ze beter opkomen voor hun rechten.”

TOEKOMST

Een effectieve samenwerking komt niet alleen tot stand als men elkaar kent, maar ook op de hoogte is van elkaars verwachtingen: wat willen we van elkaar om ervoor te zorgen dat we ons gehoord voelen in de maatschappij?

Onderzoeker **Jolijn Kersbergen** uit Utrecht is hoopvol gestemd over die leerzame ontmoeting tussen de twee religies: “Als islamitische en christelijke jongeren kunnen we elkaar inspireren: hoe beleef je je geloof en hoe leef je dat uit in een samenleving die niet altijd meer de taal van geloof spreekt? We kunnen ook samen optrekken in het ons uitspreken voor rechtvaardigheid en het beschermen van religieuze vrijheden. Dat begint dus bij elkaar leren kennen en luisteren naar wat ons beweegt.”

Moslims verdiepen zich in hun geloof, en delen dat ook graag met anderen en zijn bewust bezig zijn met de vraag hoe ze hun dagelijks leven vanuit de islam kunnen invullen, bijvoorbeeld met het gebed. Daarin kunnen ze een inspiratie zijn voor de christelijke jongeren die ik ken.”

De dialoog wordt voor een groot deel bepaald door de oudere generaties moslims en christenen, omdat zij

Het zou mooi zijn dat we, wanneer de overheid de rechten van moslims inperkt, de steun krijgen van christelijke jongeren

Alihan Uzun

We kunnen ook samen optrekken in het ons uitspreken voor rechtvaardigheid en het beschermen van religieuze vrijheden

Jolijn Kersbergen

vaak hoger op de maatschappelijke ladder staan. In dit project gaan projecteiders Leder en Odaci daarom nu ook deze leeftijdsgroep benaderen, want zouden de generaties niet van elkaar kunnen leren? Wat is het advies van de jongeren aan de senioren? Volgens Van Krimpen wordt de christelijk dialoog onder ouderen nog te veel gevoerd vanuit een theologische invalshoek, waarbij Bijbel- en Koranteksten naast elkaar worden gezet. Van Krimpen: “De ouderen praten meer op bestuurlijk niveau en hoe zij de maatschappij vanuit de kerk kunnen helpen. Maar jongeren hebben meer behoefte aan de persoonlijke en informele relaties.”

ASSERTIEVER

Een islamitische studente valt op dat de jongere moslims zich assertiever durven op te stellen. Hierdoor kan er een kloof ontstaan tussen de jonge en oudere generatie moslims: “Bij de oudere generatie moslims zie je dat men vroeger vooral gericht was op het zich aanpassen aan de rest van de Nederlandse samenleving, die niet islamitisch is. Men was misschien onzeker over de vraag of hun islamitische identiteit wel zichtbaar mocht zijn, bijvoorbeeld tijdens sollicitaties. De huidige jongere generatie is op sommige onderdelen assertiever: geloof is nu eenmaal onderdeel van onze identiteit, en jongeren willen graag beoordeeld worden op hun kwaliteiten. Mocht je dan vanwege een hoofddoek niet aangenomen worden, dan kun je dus op die plek jezelf niet zijn en probeer je het bij een andere organisatie. Maar je blijft dus wél staan

voor je identiteit.

Via snelle netwerken, zoals de wereld van sociale media, heb je ook meer invloed en een beter bereik om als jonge moslim je stem te laten horen. Zoals voor veel maatschappelijke en persoonlijke thema's geldt hebben oude en nieuwe generaties daar natuurlijk een gesprek of een debat over. Ik hoop dat een dialoog met christenen de oudere islamitische generatie kan inspireren om ook als senioren gewoon te staan voor hun religieuze identiteit. Dat werkt dan weer positief door in hun gesprek met hun kinderen en de jonge islamitische generatie in het algemeen.”

Op basis van de twee ontmoetingsavonden (één online, en één fysiek in Utrecht) tussen christelijke en islamitische jongeren is duidelijk geworden dat men nog zoekende is een gemeenschappelijk doel in de interreligieuze dialoog. De wil en bereidheid om naar elkaars belangen en verwachtingen te luisteren is er. Men wil elkaar ook graag helpen, maar in een samenleving waar beide groepen een ander vertrekpunt hebben blijkt die ondersteuning niet eenvoudig. <

Volgende maand: een gesprek met een oudere generatie deelnemers aan de dialoog tussen christenen en moslims.

Shawintala Banwarie is journalist en heeft een passie voor hindoeïsme en interreligieuze dialoog.